

Fotoreportage biologische varkenshouderij

Peter van Leeuwen heeft een biologisch varkensbedrijf met 270 zeugen en 1.400 vleesvarkens in het Gelderse Buren. Jaarlijks zet hij nog 2.000 biggen af via een vaste mester. Van Leeuwen zet het werk rond met twee vaste fulltime medewerkers.

Bekijk de bedrijfsfotoreportage op www.pigbusiness.nl

Biologisch varkenshouder Peter van Leeuwen uit Buren

Biovarkens: boterham met arbeidsvreugde

Als biologisch varkenshouder kan Peter van Leeuwen een redelijke boterham verdienen. „Maar de arbeidsvreugde is minstens zo belangrijk”, benadrukt de ondernemer. Met de recente opschaling naar 270 zeugen en 1.400 vleesvarkens behoort zijn bedrijf tot de grote biologische varkenshouderijen van Nederland.

Langs de nieuwe, 100 meter lange vleesvarkensstal voor 1.000 varkens is recent een strook met jonge boompjes en struiken aangeplant. Die strook moet straks fungeren als windbreker voor de varkens in de uitloop. Tevens is die brede rand vol biodiversiteit goed voor het aanzicht van het biologische bedrijf. „Het mag niet te industrieel ogen, het bedrijf moet een biologische uitstraling hebben. Daar let de leveranciersvereniging van De Groene Weg ook op”, vertelt Peter van Leeuwen, die een groene uitstraling zelf ook belangrijk vindt.

Hij is van mening dat zijn bedrijf in het Betuwse dorpje Buren inmiddels wel de maximale omvang heeft bereikt voor een biologisch varkensbedrijf. Eind 2012 nam hij de nieuwe vleesvarkensstal in gebruik, waarmee hij zijn gesloten bedrijf van 160 zeugen en 400 vleesvarkens uitbreidde naar 270 zeugen en 1.400 vleesvarkens. „Het liefst was ik naar 240 zeugen gesloten gegaan, maar dat was hier vergunningstechnisch niet haalbaar.” Jaarlijks levert hij nu 4.000 vleesvarkens af. Tweeduizend biggen zet hij op 25 kilo af aan vaste mesters.

Uitlopen

De Gelderse ondernemer is opgegroeid op een melkveebedrijf en houdt ervan als dieren hun natuurlijke gedrag kunnen vertonen. Van eind jaren tachtig tot 1998 hield hij scharrelvarkens: diervriendelijk gehuisvest, met gangbaar voer. Vervolgens schakelde hij zijn bedrijf om naar biologisch. Om aan alle huisvestingsseisen te voldoen, kreeg hij tien jaar de tijd. Alle stallen, van kraamstal tot vleesvarkensstal, moesten immers worden voorzien van uitlopen naar buiten. Daardoor hebben de varkens bijna drie keer zoveel vierkante meters tot hun beschikking als in

de gangbare houderij. Vleesvarkens zitten met 20 tot 24 in een hok heel riant op 2,3 vierkante meter: 1,3 vierkante meter binnen, en 1 vierkante meter uitloop per dier. Alle dieren liggen op stro. De dragende zeugen in hun grote groep, maar ook de 100 kraamhokken en de vleesvarkenshokken worden ingestrooid met stro. Twee, drie keer per week loopt Van Leeuwen de hokken na en mest ze met de hand uit en strooit stro bij. „Dan hoef je 's avonds niet meer naar de sportschool”, lacht hij. „Maar 80, 90 procent van de tijd mesten de varkens gelukkig buiten in de uitloop, dus dat scheelt wel.” Niettemin gebruikt hij op jaarbasis 200 ton biologisch stro.

Classificatie verbeterd

Van Leeuwen zet het werk rond met twee vaste fulltime medewerkers: een voor de kraamstallen en een voor de vleesvarkens. Bij de zeugen werkt hij met een drieweekensysteem. De biggen blijven in de biologische houderij zes weken bij de zeug en daarna nog een à twee weken in de kraamstal, tot ze ongeveer 14 kilo zijn. Dan gaan ze naar de oude vleesvarkensstal met het beddensysteem, die tegenwoordig dienst doet als voormeststal. Hier is ruimte voor 800 dieren. De biggen blijven hier tot een gewicht van 40, 50 kilo, waarna ze doorgaan naar de nieuwe vleesvarkensstal voor 1.000 varkens. Die nam Van Leeuwen eind 2012 in gebruik. Inmiddels heeft hij er 16 maanden mee gedraaid. Dankzij het nieuwe computergestuurde voersysteem is de classificatie aanmerkelijk verbeterd, vertelt hij.

„Voorheen voerden we onbeperkt en was het altijd worstelen met het te hoge spekpercentage. Nu kunnen we met het computer-

gestuurde droogvoersysteem aan het einde van de vleesperiode de voeropname goed sturen. De classificatie is verbeterd en we hebben minder voerkosten; dat scheelt bij elkaar 7 à 8 cent per kilo vlees.” Bij een daggroei van 775 gram komt de voederconversie uit op 2.7. Dat is aardig scherp voor biologische begrippen, aldus de varkenshouder: „Biologische varkens hebben meer ruimte en ook meer onderhoudsvoer nodig. Gemiddeld ligt de voederconversie in de sector rond de 3”, weet hij. Zijn varkens werden in de nieuwe stal eerder te mager dan te vet; daarom is hij rond nieuwjaar overgestapt van een Piëtrain Vlees- naar een Piëtrain Groei- eindbeer van Topigs. De zeugen zijn EkoFok-zeugen van Topigs, een kruising tussen de York- en de B-lijn. Hieruit fokt Van Leeuwen ook zijn eigen gelten ter vervanging. „Ik moet ook wel, want biologisch gefokte gelten zijn niet of nauwelijks te krijgen.”

Jonge zeugenstapel

Vanwege de recente uitbreiding met 110 zeugen is de zeugenstapel nu vrij jong. Gemiddeld realiseert hij 24 gespeende biggen per zeug per jaar; net iets boven het biologische gemiddelde. Maar Van Leeuwen hoopt dat dat kengetal volgend jaar gemiddeld met 1 big omhoog kan, als de zeugenstapel wat stabiel is. „Het afbigpercentage is nu 85 procent; voorheen was dat 90 en daar willen we weer naar toe. De worpindex, nu 2.16, 2.17, moet naar de 2.20, en dan 12 biggen spenen per worp. Dat aantal ligt nu rond de 11.”

De biggen blijven zes weken bij de zeug. De varkenshouder doet zijn best om goede biggen te spenen, zodat er weinig uitval is bij de vleesvarkens. „De beste verkoop je ►

Castreren blijft nodig in biologische varkenshouderij

Biologische vleesvarkens mogen hun kruktaarten houden, maar de testikels laten zitten, is voorlopig nog geen optie, laat Van Leeuwen weten. „Beren houden is biologisch een stuk lastiger dan gangbaar. Biologische varkens hebben veel meer licht en ruimte, ze krijgen meer prikkels en ze groeien iets langzamer. Ze zijn actiever en eerder geslachte, je hebt meer last van rijgedrag en ongewenst gedrag, en meer kans op stinkers dan bij gangbaar.”

De biologische varkenshouderij zoekt nu naar de beste oplossing om het castreren zo diervriendelijk mogelijk te maken voor de biggen. Ze worden verdoofd met CO2 en krijgen een injectie met Novem tegen de pijn. „Maar dat is weer een injectie, terwijl we die ingrepen het liefst zo veel mogelijk willen beperken. Daarom zijn we aan het kijken naar alternatieven, zoals paracetamol of aspirine, en dat dan via een zetpil of oraal toedienen.”

Bio kleine niche

In Nederland zijn er ongeveer 60 biologische varkenshouders. Ongeveer 40 bedrijven zijn gespecialiseerd; de overigen hebben biologische varkens als neventak. Wekelijks worden er 1.500 biologische vleesvarkens geslacht; waarvan 1.200 tot 1.300 voor De Groene Weg. Die worden behalve via de gelijknamige slagerijen ook in de supermarkten afgezet onder het label Bio+ en onder het AH-huismerk Puur & Eerlijk. Een gemiddeld biologisch varkensbedrijf heeft 80 zeugen en 400 of 500 vleesvarkens. In deze sector zijn 80 zeugen gesloten, of 120 zeugen dan wel 1.400 vleesvarkens, gangbare aantallen voor één gezinsarbeidskracht. Met 270 zeugen en 1.400 vleesvarkens behoort Van Leeuwen tot de groten in de biologische sector.

immers, de mindere houd je zelf." Maar de biggen groeien in de natuurlijk geventileerde stallen gezond op, dat is zeker: het uitvalspercentage bij de gespeende biggen is 1 procent, en bij de vleesvarkens 2 tot 3 procent. „Onze dierdagdosering is ook heel laag, bij de vleesvarkens 0 en bij de zeugen 0,4. We gebruiken bijna niks." De gelten, zeugen en biggen krijgen wel de reguliere entingen die ook bij gangbaar worden toegepast.

Basisprijs en toeslag

Van Leeuwen zet de vleesvarkens af aan Vion-dochter De Groene Weg; wekelijks gaan er 75 tot 80 weg. Vier keer per jaar overlegt de leveranciersvereniging met De Groene Weg over de basisprijs voor de komende periode. Dat gebeurt op basis van de door LTO en Flynn berekende bio-kostprijs, en de inschattingen van De Groene Weg over de afzet van biologisch varkensvlees. De basisprijs lag het afgelopen jaar gemiddeld op 2,95 euro per kilo geslacht gewicht. Daarbovenop komt een toeslag van maximaal 35 cent, als de varkens binnen de gewenste bandbreedte vallen: tussen de 10 en 18 millimeter spekdikte en meer dan 54 millimeter spier, bij een geslacht gewicht van 89 tot 104 kilo. Varkens met minder dan 10 millimeter spek of meer dan 24 millimeter spek, minder dan 49 millimeter spier en onder de 82 of boven de 112 kilo, vervallen in de categorie 'overig' en leveren 50 cent minder op dan de basisprijs. Gemiddeld kan de Burenaar 72 tot 73 procent van zijn varkens voor de maximale toeslag afzetten, en slechts 3 procent in de categorie 'overig'. „Ons streven is dat een varken bij een

geslacht gewicht van 95 kilo ongeveer 300 euro moet kunnen opbrengen."

Afgelopen zomer, herfst en begin dit jaar is de basisprijs in drie stappen verlaagd, met in totaal 20 cent. De afzet van biologisch varkensvlees stond vorig jaar onder invloed van de crisis onder druk en er is redelijk veel ingevroren, weet de varkenshouder. Inmiddels trekt de afzet weer wat aan en zijn de vriesvoorraden aan het afnemen. „Het marktperspectief verbetert weer", aldus Van Leeuwen.

Ook de voerprijzen zijn de afgelopen periode gedaald, zij het niet zo hard als de opbrengstprijzen. De pakketprijs voor het biologische voer is nu ongeveer 48,49 cent per kilo. Vleesvarkensvoer zit op 41 cent, drachtvoer op 36 cent, maar biologisch biggenvoer spant de kroon met 70 cent per kilo. „Biologisch voer is zeker een derde duurder dan gangbaar."

En stallen en arbeid zijn twee keer zo duur als gangbaar, voegt hij er aan toe. Daar staat tegenover dat de Betuwnaar vrijwel geen kosten maakt voor mestafzet. De varkensdrijfmest die wordt opgevangen onder de uitloop, wordt mechanisch gescheiden in een dunne en een dikke fractie. De mest moet vanuit de Skal verplicht worden afgezet in de biologische landbouw, maar biologische akkerbouwers en tuinders zijn niet verplicht om uitsluitend biologische mest te gebruiken: de norm daarvoor ligt op 60 procent. Daardoor loopt de afzet van de dikke fractie richting de biologische akkerbouw wat stroef, ervaart Van Leeuwen. De stikstofrijke dunne fractie kan hij in het voorjaar wel gemakkelijk kwijt. Maar door de

bank genomen wordt de mest gratis bij hem opgehaald, iets waar zijn gangbare collega's slechts van kunnen dromen.

Redelijke boterham

Al met al kan Van Leeuwen met zijn biologische varkenshouderij doorgaans een redelijke boterham verdienen; de varkens brengen hun kostprijs wel op. „Maar de arbeidsvreugde is zeker zo belangrijk", meent hij. „Ik weet niet hoe het is om gangbaar te boeren, maar hier werk je in relatief open stallen met veel licht, frisse lucht en contact met buiten. De dieren liggen in het stro, de dragende zeugen hebben zelfs weidegang. Dat is ook veel waard."

Toch schuilt er in de bedrijfsopzet ook een zeker risico. „Een biologisch varkensbedrijf verschilt qua inrichting zo veel van gangbaar, dat je wel moet doorgaan op de ingeslagen weg. Terug naar gangbaar is eigenlijk geen optie", geeft hij aan. „Stabiliteit in de afzet en in de uitbetaling is daarom des te belangrijker." Hij is daarom blij met de regie die de leveranciersvereniging voert, in samenwerking met De Groene Weg. Het streven is een geleidelijke groei van ongeveer 10 procent op jaarbasis. Alleen als er ruimte is in de markt, worden er nieuwe leveranciers toegelaten. En die interesse is er zeker, er staat een aantal bedrijven op de wachtlijst, aldus Van Leeuwen. „Biologisch varkensvlees is een nichemarkt en dat zal het ook altijd wel blijven, maar ik voorzie eerder dat het licht groeit, dan dat het verdwijnt." ■

 Reageren?
redactie@pigbusiness.nl